

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd på Tjörn

Författare: Linda Broberg och Sofia Efraimsson

Program: Folkhälsovetenskapligt program med hälsoekonomi 180 hp
Examensarbete i folkhälsovetenskap med hälsoekonomi I, VT 2011

Omfattning: 15 hp

Handledare: Annika Andersson och Carin Staland-Nyman

Examinator: Annette Sverker

Sahlgrenska akademien
Enheten för socialmedicin

FÖRORD

Vi vill tacka folkhälsosamordnarna Maria Martini och Johan Sjöholm på Tjörns kommun för att vi fick möjlighet att praktisera hos er och därmed möjlighet att skriva examensuppsatsen i anslutning till praktiken. Vi känner stor tacksamhet för den handledning vi fick under praktikperioden.

Vi vill tacka de deltagande papporna som tog sig till Kyrkans Hus i Kållekärr och berättade om sina erfarenheter och behov av föräldrastöd. Utan er hade denna studie inte blivit möjlig.

Vi vill tacka Ann-Marie Axelsson som praktiskt taget möjliggjorde hela studien genom att låna ut Kyrkans Hus lokaler där intervjuerna genomfördes. Tack för din välvilja att hjälpa oss.

Vi vill tacka våra handledare Annika Andersson och Carin Staland- Nyman på institutionen Socialmedicin, Göteborgs Universitet, för vägledning i uppsatsskrivandet.

Vi vill tacka våra nära och kära för det stöd vi fått under denna uppsatsperiod.

Svensk titel: Flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd på Tjörn

Engelsk titel: Experiences and needs of parental support among fathers with more than one child in Tjörn

Författare: Linda Broberg och Sofia Efraimsson

Program: Folkhälsovetenskapligt program med hälsoekonomi 180 hp
Examensarbete i folkhälsovetenskap med hälsoekonomi I, VT 2011

Omfattning: 15 hp

Handledare: Annika Andersson och Carin Staland-Nyman

Examinator: Annette Sverker

Sammanfattning

Bakgrund: Barn och ungas hälsa har de senaste två decennierna försämrats. Regeringen har beslutat att satsa på en nationell strategi för föräldrastöd. Tjörns kommun ingår i ett nationellt föräldrastödsprojekt för att kartlägga behovet av och förbättra föräldrastödet i kommunen. **Syfte:** Syftet med studien var att kartlägga flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd på Tjörn. **Metod:** En pilotstudie med fem enskilda kvalitativa intervjuer genomfördes med flerbarnspappor. Papporna hade två barn eller fler varav ett barn var mellan noll och fem år. För att tolka resultatet användes manifest innehållsanalys. **Resultat:** Papporna hade ett förändrat behov av föräldrastöd med flera barn. Behovet av föräldrautbildning minskade och de upplevde sig nu tryggare i sin föräldraroll. De ansåg att behovet av föräldrastöd var som störst med ett litet barn och speciellt som förstagångspappa. Det rådde delade meningar om öppna förskolan då några pappor inte kände sig bekväma att gå dit, medan andra uppfattade den som kontaktskapande. Mödravårdcentralen (MVC) uppfattades som kontaktskapande. Papporna efterfrågade mötesplatser för pappor då de ansåg att det inte fanns några naturliga mötesplatser för dem. Papporna var nöjda med föreläsning om familjerelaterade ämnen och Barnavårdcentralen (BVC). **Diskussion:** Papporna upplevde att behovet av föräldrastöd minskade när de hade barn sedan tidigare, vilket stämmer väl överens med behovsinventeringen där studien visade att papporna såg sina egna erfarenheter som ett stöd i sin föräldraroll. Papporna fokuserade på sig själva som pappor istället för som föräldrar och gjorde en klar distinktion mellan pappor och mammor. Detta ledde till att de ansåg att mötesplatserna inte var naturliga för dem som pappor och därför efterfrågade papporna mötesplatser för dem. MVC och BVC är viktiga föräldrastödsarenor för att utveckla föräldrastödet eftersom papporna i studien har erfarenhet av dessa.

Nyckelord: Föräldrastöd, flerbarnspappor, Tjörn, erfarenhet, behov.

Abstract

Background: The health of children and youth has decreased the last two decades. The Swedish government has decided to back a national plan for parenting support. The municipality of Tjörn is a part of national parental support project to identify the need and to improve the parental support in the municipality. **Purpose:** The purpose with this study was to identify experience and need of parental support among fathers with more than one child on Tjörn. **Method:** Five individual qualitative interviews were conducted with the fathers. The fathers had two or more children of whom one child was between zero and five years. To interpret the result the method of manifest content analysis were used. **Result:** The father with multiple children had a changed need of parental support. The need of parental education decreased and they felt more confident in their role as parents. They considered that the need for parental support was greatest with a small child, and especially as a first time parent. There was a split view on the public pre-school where some of the fathers felt uncomfortable going there while others perceived it as a place for creating contacts. Antenatal cares were perceived as a place for creating contacts. The fathers demanded meeting places for fathers since they felt that there are no natural meeting places for them. The fathers were pleased with lectures that dealt with family related topics and they were pleased with Child Health Care as well. **Discussion:** The fathers felt that the need of parental support decreased when they had more than one child. This corresponds to previous research that showed that the fathers see their own experience as an aid in their role as a parent. The fathers focused on their self as fathers instead as parents and made a clear distinction between fathers and mothers. This led to that the fathers didn't see the meeting places as a natural way to meet as a father and therefore there were a demand for meeting places that were specifically for fathers. Antenatal care and Child Health Care centers are important arenas for development of the parental support since the fathers in the study have previous experience from these arenas.

Keywords: Parental support, fathers with more than one child, Tjörn, experience, need.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning	1
2	Bakgrund	1
2.1	<i>Föräldrautbildning och föräldraledighet</i>	2
2.2	<i>Nationella strategin för föräldrastöd</i>	3
2.2.1	<i>Målområden för ett utvecklat föräldrastöd</i>	3
2.3	<i>Behovsinventering av föräldrastöd</i>	5
2.4	<i>Tidigare forskning</i>	6
2.4.1	<i>Föräldrastöd</i>	6
2.4.2	<i>Pappor och föräldrastöd</i>	6
2.4.3	<i>Föräldrastödsarenornas utformning</i>	7
2.5	<i>Föräldrastödsprojektet – A till Ö</i>	8
2.6	<i>Tidigare genomförd telefonenkät angående föräldrastöd på Tjörn</i>	8
2.7	<i>Genusperspektiv på papparollen</i>	9
2.8	<i>Begreppsdefinition</i>	10
2.9	<i>Avgränsning</i>	10
3	Syfte och frågeställningar	10
4	Metod	11
4.1	<i>Metod</i>	11
4.2	<i>Urval och datainsamling</i>	11
4.3	<i>Utformning av intervjuguide</i>	12
4.4	<i>Databearbetning och dataanalys</i>	13
4.5	<i>Etiska överväganden</i>	14
5	Resultat	15
5.1	<i>Tema: Förändrat behov av föräldrastöd</i>	15
5.2	<i>Tema: Behov av mötesplatser som inkluderar pappor</i>	17
5.3	<i>Tema: Erfarenheter av föräldrastödsarenor som positiva och kontaktskapande</i>	18
6	Diskussion	20
6.1	<i>Resultatdiskussion</i>	20
6.2	<i>Metoddiskussion</i>	23
6.2.1	<i>Tillvägagångssätt</i>	23
6.2.2	<i>Giltighet, Tillförlitlighet, Överförbarhet och Trovärdighet</i>	25
6.2.3	<i>Förförståelse</i>	26
6.2.4	<i>Studiens användbarhet</i>	26

7	Slutsats	27
8	REFERENSER.....	28
9	APPENDIX	
	<i>Bilaga 1.....</i>	
	<i>Bilaga 2.....</i>	
	<i>Bilaga 3.....</i>	
	<i>Bilaga 4.....</i>	

1 INLEDNING

Idén till studien uppstod under en fem veckors praktikperiod hos folkhälsosamordnarna Maria Martini och Johan Sjöholm på Tjörn. De arbetar med att implementera föräldrastödet och hade tidigare genomfört en telefonenkät på Tjörn för att undersöka erfarenheter och behov av föräldrastöd.

Då majoriteten av deltagarna i telefonenkäten var mammor var det deras erfarenhet och behov av föräldrastöd som framkom i undersökningen. För att få en inledande kunskap om erfarenhet och behov bland pappor fick vi i uppgift att kartlägga detta. De som genomförde undersökningen menade att ett genusperspektiv bör inkluderas och detta är något som vi är intresserade av. Denna studie kan tillföra kunskap om pappors erfarenhet och behov av föräldrastöd och bidra till en bättre helhetssyn på föräldrastödet.

2 BAKGRUND

Regeringen har bedömt att den viktigaste målgruppen för arbetet inom folkhälsa är barn och ungdomar, vilket bland annat betonas genom att barn och ungas uppväxtvillkor utgör ett av de 11 nationella folkhälsomålen (1). Detta är ett brett område som omfattar såväl fysiska, psykiska och sociala aspekter av hälsan. Under de senaste 20 åren har barn och ungdomar rapporterat att de mår allt sämre, framförallt gäller det psykisk ohälsa. Detta tar sig uttryck i psykosomatiska besvär så som oro, nedstämdhet, sömnlöshet och trötthet (2). Under samma period har också andelen överviktiga barn i Sverige fördubblats. Det har blivit allt mer förekommande under 2000-talet att spädbarn vårdas på sjukhus. Orsaker till detta är olycksfall eller våld. Ungefär tio procent av barnen uppsöker sjukhusvård orsakat av olycksfall varje år. Platsen där de små barnen skadar sig är oftast i hemmet (3).

Uppväxtvillkor lägger grunden för det psykiska och fysiska välbefinnandet senare i livet (1). En god relation mellan barnet och föräldern är viktigt för barnets hälsa. En bristande relation till föräldrarna kan leda till att barnet växer upp med en otrygg anknytning och därmed ökar risken för psykiska och sociala problem senare i livet. Genom att erbjuda föräldrastöd kan föräldrarna ge barnet värme och tydliga ramar (4), vilket kan främja psykosocial utveckling och är en förutsättning för en trygg uppväxt (2). Trygg anknytning fungerar således som en skyddsfaktor och därför är det viktigt med breda föräldrastödsinsatser (4).

2.1 Föräldrautbildning och föräldraledighet

I regeringens proposition 1978/79 föreslogs en allmän föräldrautbildning i anslutning till barnets födsel som en del av den övriga verksamheten på MVC och BVC (5). I utredningen ”Stöd i föräldraskapet” står det skrivet att föräldrautbildningen på MVC och BVC ska bygga på deltagarnas intressen och att verksamheten ska vara välkomnande för både mamman och pappan (6).

I Sverige infördes föräldraförsäkringen år 1974. Den ersatte den tidigare moderskapsförsäkringen. Anledningen till denna reform var att pappor och mammor skulle få samma rätt att ta ut föräldraledighet. En annan anledning var att män och kvinnor som hade små barn inte skulle förlora kontakten med arbetslivet. Föräldraförsäkringen innebar en jämställdhetsreform på så sätt att kvinnans rätt till arbete och mannens rätt till att vara hemma och ta hand om barnen beaktades (7).

Föräldrarna till ett barn har rätt till 480 föräldrapenningsdagar med stöd av Föräldraledighetslagen. Lagen innebär att båda föräldrarna kan vara hemma tills barnet är ett och ett halvt år gammalt. Vardera föräldern har rätt till hälften av dagarna under förutsättning att de har gemensam vårdnad. Varje par har rätt att välja hur de vill fördela föräldraledighetsdagarna, men 60 dagar är avsatta för var och en av föräldrarna. Dessa kan inte överlåtas. I samband med att barnet har fötts kan den andra föräldern ta ut tio dagars ledighet med ersättning (8).

Föräldern har rätt att gå ner i arbetstid eller ta ut hela eller delar av dagar fram till att barnet fyller åtta år eller avslutat första skolåret.

1 juli 2008 infördes jämställdhetsbonus för att få fler män att ta ut föräldraledighet (9). Ju jämnare ledigheten fördelas mellan föräldrarna desto större blir bonusen. Bonusen tilldelas den som tar ut mest ledighet (10).

Statistik från försäkringskassan visade att mammorna på Tjörn tar ut mer föräldraledigheter än papporna, räknat i antalet uttagna nettodagar. Under år 2010 togs 14 026 dagar ut av mammorna under barnets första halvår, motsvarande siffra för papporna var 958. Trenden att mammorna tar ut betydligt fler nettodagar i föräldraledighet fortgår till barnet är mellan 19 och 24 månader då differensen endast är 30 dagar. Mammorna tar i detta åldersintervall ut 1816 nettodagar och papporna tar ut 1786 nettodagar. När barnet är mellan 25 och 30 månader gammalt tar papporna ut fler föräldradagar jämfört med mammorna för närmare beskrivning se bilaga 1.

2.2 Nationella strategin för föräldrastöd

Med en nationell strategi för föräldrastöd åsyftas att försöka vända den nedåtgående trenden gällande barns och ungdomars allt ökande ohälsa. Föräldrastödet ser olika ut i Sveriges kommuner, vilket innebär att alla föräldrar inte erbjuds samma möjlighet till stöd. Målet med en nationell strategi är att alla föräldrar ska erbjudas samma möjligheter till föräldrastöd från graviditeten till barnets 18-årsdag (2).

I Regeringskansliets rapport *Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd - En vinst för alla* definieras föräldrastöd som: ”En aktivitet som ger föräldrar kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva samt sociala utveckling och/eller stärker föräldrars sociala nätverk” (2).

I rapporten betonas att föräldrastödet bör utgå ifrån ett barnrättsperspektiv. Insatserna bör baseras på forskning och beprövad erfarenhet när det gäller vad som förbättrar relationen mellan barnet och föräldrarna och även barnets fysiska och psykiska hälsa samt sociala utveckling (2).

Den nationella strategin för föräldrastöd innefattar långsiktiga satsningar som innebär att främja hälsa och att förebygga ohälsa bland barn och ungdomar. Förutom att strategin ska ge stöd och råd till föräldrar i deras föräldraskap, ska strategin vara en grund för kommuner och landstingens utvecklingsarbete av föräldrastöd. Föräldrastödet utgår ifrån ett universellt förebyggande perspektiv, vilket innebär att det är riktat till alla, och inte specifikt riktat till grupper med högre risk för ohälsa (2). Strategin innefattar inte heller indikativa förebyggande insatser så som till föräldrar eller barn med sociala problem eller sjukdom (2).

2.2.1 Målområden för ett utvecklat föräldrastöd

Det övergripande målet för föräldrastöd är ”*Alla föräldrar ska erbjudas föräldrastöd under barnets uppväxt (0–17 år)*” vilket innebär att samhället ska erbjuda föräldrastöd till alla föräldrar. Föräldrastödet är inte en obligatorisk verksamhet (2).

Målområdena är uppdelade i tre delområden. Det första delområdet innebär ”*ökad samverkan kring föräldrastöd mellan aktörer vars verksamhet riktar sig till föräldrar*” (2).

Genom samverkan, samarbete och samlokalisering mellan olika föräldrastödsaktörer kan man effektivisera genom att ta till vara på befintliga resurser så som kunskap och kompetens. Samverkan är relevant för att kunna möta de behov som föräldrar har. Det erbjuds idag olika stödjande insatser och verksamheter för föräldrar. När det gäller föräldrastöd är föräldrautbildning vanligt (2). I Föräldrastödsutredningen framgår att föräldrar efter avslutad föräldrautbildning önskar hålla kontakten med övriga deltagare under barnets uppväxt (11). Här kan en samverkan mellan BVC och idéburna organisationer underlätta. Idéburna organisationer kan vara föreningar, trossamfund

eller organisationer som erbjuder föräldrastöd. Idag finns det många idéburna organisationer som erbjuder föräldrar bland annat kurser och föräldrautbildning (2).

Föräldrastödet är något som håller på att öka, då fler aktiviteter tillkommer. Det är viktigt att föräldrar nås av informationen angående det föräldrastöd som finns tillgängligt. Regeringen önskar därför att varje kommun gör informationen mer tillgänglig och överblickbar för olika grupper i befolkningen (2).

Det andra delmålet innebär *”Ökat antal hälsofrämjande arenor och mötesplatser för föräldrar”* (2).

Hälsofrämjande arenor och mötesplatser för föräldrar ger möjlighet att skapa informella kontakter som kan komplettera det stöd föräldrar har genom sina egna sociala nätverk (2). Med hälsofrämjande menas *”den process där individens möjligheter att öka kontrollen över sin hälsa, och att förbättra den.”* (12). Hälsofrämjande arena och mötesplats innebär att stärka de hälsofrämjande effekterna i individers närmiljö genom att påverka livsvillkoren i den miljö individerna lever i (12). Dessa arenor och mötesplatser kan ha stor betydelse för föräldrar i deras föräldraroll. När det egna sociala nätverket är bristfälligt finns det ett ökat behov av stöd från samhällets sida. Samhället kan bidra med stöd för att öka möjligheten för föräldrar att skapa sina egna sociala nätverk. Detta stöd kan ske genom att föräldrarna får låna lokaler som kan bli mötesplatser för att träffa andra föräldrar. Där får de möjlighet att utbyta kunskap och erfarenhet med varandra. Vid utformningen av arenor och mötesplatser är det viktigt att ha ett jämställdhetsperspektiv för att alla föräldrar ska känna sig delaktiga (2).

Det tredje delmålet innebär *” Ökat antal föräldrastödsaktörer med utbildning i hälsofrämjande metoder och universella evidensbaserade föräldrastödsprogram ”* (2).

Regeringen anser att det är relevant att föräldrastödet som utvecklas och sedan erbjuds ska vara av hög kvalitet. På grund av detta bör föräldrastödet bygga på forskning och beprövad erfarenhet. De aktörer som samverkar bör också ha relevant utbildning, exempel på detta är folkhälsovetenskap och barnhälsokunskap. Vidare menar regeringen att strukturerade föräldrastödsprogram bör utgå ifrån barnkonventionen och utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det finns idag ett tiotal evidensbaserade föräldrastödsprogram som belyser relationen mellan barn och föräldrar och programmen riktas till föräldrar som har barn i alla åldrar. I Sverige används dessa program utifrån ett universellt förebyggande perspektiv. Då föräldrastödsprogrammen har utformats i USA, Kanada och Australien och främst riktade till selektiva grupper bör programmen utvärderas utifrån en svensk kontext (2).

2.3 Behovsinventering av föräldrastöd

Rapporten *Föräldrastöd i Sverige idag: vad, när och hur?* är skriven av Barnhälsovården i Uppsala på uppdrag av Folkhälsoinstitutet år 2009. Syftet var att genomföra en kartläggning över olika former av föräldrastöd och ta reda på olika föräldragrupperns behov av stöd. Detta skulle ge ökad kunskap och ett underlag till utredare från regeringen om hur föräldrastöd kan utvecklas på ett bra sätt. (13).

Som en del av behovsinventeringen ingår en undersökning av pappors behov; *Fäderns behov av föräldrastöds insatser* där Engman var delprojektledare. I denna undersökning intervjuades 24 pappor (enskilt och i fokusgrupp) De var från olika delar av Sverige och hade barn mellan noll och fem år. Många pappor hade svårt att redogöra för vilka erfarenheter de hade eller vilken typ av stöd de efterfrågade. För papporna var det viktigt att själva välja om de ville ta del av stöd, därmed måste stödet föras fram på ett inbjudande sätt, men så att de själva känner att de gör ett aktivt val att delta (14).

Det framkom att MVC och BVC bör arbeta mer aktivt för att nå och välkomna papporna. Några pappor ansåg sig komma i andra hand efter mamman, så som på förskolan och MVC. Papporna uttryckte ett behov av att träffa och samtala med andra pappor. Förslag på hur detta skulle kunna upprättas var genom föreläsningar, pappagrupper, genom BVC eller öppna förskolan. Ämnen som papporna var intresserade av var bland annat om barnets utvecklingsfaser och hur man sköter om ett barn. De uttryckte önskemål om att träffar skulle förläggas så att det fanns möjlighet att delta även då de arbetade (14).

Situationer då papporna kunde känna sig utanför var vid barnets födsel, i kontakten med MVC under graviditeten och på öppna förskolan eftersom den besöks främst av mammor. Åsikterna om öppna förskolan gick isär, vissa var tveksamt inställda medan andra var mycket nöjda. Den sågs som en mötesplats där krävande barn kunde stimuleras, där pappan fick avlastning och där utbyte av erfarenheter kunde ske. Pappaträffar med pappainriktat upplägg på öppna förskolan önskades. En del pappor uppskattade föräldragrupp mycket, medan andra inte deltagit alls. Vissa hade en skeptisk inställning till föräldragrupp men kunde ändå tycka att det var givande när de var där (14).

De pappor som hade fler än ett barn uppgav att sina egna och andras föräldrars erfarenheter var en viktig resurs för nästkommande barn. Det informella sociala nätverket betonades där barnets mamma utgjorde det största stödet (14).

2.4 Tidigare forskning

Detta avsnitt är indelat i tre delar. Den första delen handlar om föräldrars erfarenhet och behov av föräldrastöd. Den andra delen fokuserar på enbart pappors erfarenhet och behov föräldrastöd. Den sista delen beskriver föräldrastödsarenornas utformning.

2.4.1 Föräldrastöd

En enkätundersökning från 2003 undersökte föräldrarnas intresse av föräldrastöd. Resultatet visade att intresset var störst för strukturerade föräldragrupper (d.v.s. grupper med en ledare och ett förutbestämt program) och telefonrådgivning. Föräldrarna hade mest erfarenhet av strukturerade föräldragrupper och diskussionsgrupper på Internet. Föräldrarna tillfrågades också om vilket stöd de upplever sig ha haft mest nytta av och cirka 60% av de som hade deltagit i strukturerade och ostrukturerade grupper (d.v.s. öppna grupper som riktas till alla föräldrar där föräldrarna själva bestämmer innehållet) angav att de hade haft mest nytta av dessa (4).

Intresset för strukturerade föräldragrupper var tre gånger större än föräldrarnas erfarenhet av denna typ av föräldrastöd. Detta innebär enligt Bremberg att det finns ett behov hos föräldrarna som inte har uppfyllts (4). Föräldrastöd efterfrågas främst under småbarnstiden enligt undersökningen. Enligt enkätundersökningen är de som bor i storstäder mer intresserade av föräldrastöd än de som bor i småorter (4).

Enkätundersökningen visade att i föräldragrupper på MVC deltar förstagångsföräldrar i större utsträckning än flerbarnsföräldrarna. I föräldragrupperna på MVC och BVC deltar männen i betydligt lägre utsträckning jämfört med kvinnorna. Enligt Bremberg beror mäns låga deltagande inte på att intresset är mindre än hos kvinnorna utan snarare att verksamheten är utformad efter kvinnorna (4).

I en annan studie som genomfördes 2003 i Växjö på två BVC undersöktes föräldrars deltagande i föräldrautbildning. Omkring en tredjedel av de 221 föräldrarna som bjöds in valde att inte delta. De främsta skälen till detta var tidsbrist och bristande intresse. Av de som slutligen kom till föräldrautbildningen var 63% mammor och de deltog i två gruppträffar. Det var 20% pappor som deltog minst en gång på gruppträffarna. Studien undersökte vilka skäl som fanns till att föräldrarna inte deltar i föräldrautbildning på BVC och det enda signifikanta resultatet var att förstagångsföräldrar (både mammor och pappor) deltar i större uträkning i föräldrautbildning (15).

2.4.2 Pappor och föräldrastöd

Tidigare studier har undersökt pappors erfarenhet av olika arenor inom föräldrastöd. I Erlandssons studie belyses pappors erfarenhet av föräldrautbildning i relation till att ta hand om det nyfödda barnet direkt efter förlossningen. I studien deltog 15 pappor som var mellan 28-54 år gamla. De som deltog i studien hade tagit hand om det nyfödda barnet direkt efter förlossningen på grund av att mamman var i postoperativ vård till

följd av komplikationer vid förlossningen. Resultatet av studien visade att föräldrautbildningen fokuserar på normala förlossningar och att fokus låg på mamman, både fysiskt och psykiskt. Papporna menade att föräldrautbildningen inte uppmuntrar dem till att vara nära mamman och barnet. Några av papporna i studien menade på att närheten till barnet och mamman kan skapa en bättre relation mellan föräldrarna och mellan pappan och barnet. Föräldrautbildningen lär också ut att papporna ska lämna ansvaret över barnet till mamman och detta kan enligt papporna leda till att papporna tar mindre ansvar för barnet (16).

I en annan svensk studie undersöktes pappors upplevelse och erfarenhet av BVC. Det framkom i undersökningen att 70% av papporna uppgav att de besökt BVC vid något tillfälle, 38% av dessa uppgav att de besökte BVC för individuella besök regelbundet eller ganska ofta. Anledningen till att de inte besökte var att de själva arbetade och att mamman var föräldraledig (17).

I studien framkom också att ungefär tre fjärdedelar av papporna ansåg att BVC som verksamhet var bra eller mycket bra, eftersom de kände sig välkomna och att de fick tillfredställande svar från sjuksköterskorna. De som var mindre nöjda med BVC uttryckte att det var svårt att komma i kontakt med BVC och det var olika personal varje gång de besökte verksamheten. De kunde även känna sig ifrågasatta eller till och med ignorerade som pappa (17).

Studien visade också att ungefär en tredjedel av papporna i studien hade deltagit i föräldragrupp. Anledningen till att de inte deltog var att de arbetade och att tidpunkten för träffarna därmed inte passade. En annan orsak var att de inte upplevde sig ha något behov av föräldragrupp vid det andra barnet då de deltagit när det första barnet var litet. (17).

2.4.3 Föräldrastödsarenornas utformning

I en studie som byggde på intervjuer med experter inom föräldrastöd och två fokusgrupper med pappor framkom det att föräldrastödet som erbjöds upplevdes som mer anpassat efter mammorna. Detta kan bero på att förälder anses som synonymt med mamma och svårigheter för pappor att känna sig bekväma i grupper med övervägande mammor. Studien belyser att det är viktigt att föräldrastödsarenorna har en välkomnad miljö för pappor och att detta kan främja pappors deltagande (18).

I en annan studie framkom det att nästan hälften av de 31 väntrum som besöktes på BVC var mer tilltalande för kvinnor och gav intrycket att det inte var ett ställe för pappor. I de andra väntrummen var det barnet eller familjen som stod i centrum. Bland de tidningar som fanns i väntrummet var nio av tio riktade till mamman (13). För att ha en mer välkommen miljö för pappor kan det på mötesplatserna för föräldrastöd finnas bilder på pappor och barn (18).

2.5 Föräldrastödsprojektet – A till Ö

I Föräldrastödsprojektet A till Ö ingår kommunerna; Ale, Kungälv, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. Dessa kommuner utgör hälso- och sjukvårdsnämnd fyra i Västra Götalandsregionen. Uppdraget är en del av Nationella strategin för ett utvecklat föräldrastöd och finansieras av Folkhälsoinstitutet. Syftet med föräldrastödsprojektet A till Ö är att utveckla ett kompetenscentrum som har till uppgift att implementera den nationella strategin för föräldrastöd. Detta ska ske genom samverkan mellan och inom de deltagande kommunerna. Syftet är också att skapa möjligheter för ett föräldrastöd som främjar barn och ungdomars hälsa (19).

Projektet ska genomföras genom att hitta gemensamma datainsamlingsmetoder som ska användas för att kartlägga föräldrarnas behov av föräldrastödande insatser. Resultatet från kartläggningen ska visa på om utbudet stämmer överens med efterfrågan. Föräldrastödsprojektet ska utgå från nationella strategins tre delmål (19).

De tre delmålen i nationella strategin är:

- Ökad samverkan kring föräldrastöd mellan aktörer vars verksamhet riktar sig till föräldrar
- Ökat antal hälsofrämjande arenor och mötesplatser för föräldrar
- Ökat antal föräldrastödsaktörer med utbildning i hälsofrämjande metoder och universella evidensbaserade föräldrastödsprogram (2)

Utveckling ska ske med pågående och nya föräldrastödsinsatser. Det ska också ske en utveckling av ett mångfaldsperspektiv, där etnicitet, socioekonomisk bakgrund och kön ska beaktas för att så många föräldrar som möjligt ska kunna nås (19).

Föräldrastödsprojektets vision är att föräldrastödsinsatser är en viktig del för att nå det övergripande målet för den svenska folkhälsopolitiken ”Att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”. Det långsiktiga målet med föräldrastödsprojektet är att kartlägga efterfrågan av föräldrastöd, öka antalet arenor och mötesplatser för föräldrar, öka tillgängligheten samt nå fler grupper i samhället (19).

2.6 Tidigare genomförd telefonenkät angående föräldrastöd på Tjörn

En telefonenkät med 90 slumpmässigt utvalda föräldrar har tidigare genomförts på Tjörn som en del av Föräldrastödsprojektet A till Ö. Enkäten visade att respondenterna deltagit i föräldragrupper på MVC och BVC. Mycket frekventa svar var deltagande vid föreläsning och informationsträffar som handlar om föräldraskap samt Örebro Preventions Projekt (ÖPP). Föräldrarna hade deltagit frekvent i Svenska kyrkans öppna förskola och kommunens kurs Active Parenting. Mindre frekventa svar var föräldrautbildning som sker genom föreningslivet. Det informella sociala nätverket

betonades av några föräldrar. Tidsbrist uppgavs försvåra deltagande i olika utbildningar (20).

Alla åldersgrupper framkom som viktiga för föräldrastöd men åldersgruppen noll till tre år och 13-18 år ansågs som något viktigare (20).

Föräldrarna hade framförallt önskemål om vägledning i form av råd, stöttning och information. Mötesplatser där syftet var att skapa sociala nätverk var också ett mer frekvent svar. Till de frekventa svaren hörde kultur och fritid, föräldrakurs, riktat stöd, skola och BVC. Mindre frekventa svar var att några var mycket nöjda med utbudet av föräldrastöd och att föräldrarna själva ansåg sig ha det huvudsakliga ansvaret (20).

I bilaga 2 visas Tjörns utbud av föräldrastöd för åldersgruppen noll till fem år.

I telefonenkäten var det väldigt få pappor som deltog, vilket innebär att det främst var mammornas erfarenheter och behov som framkom. De som genomförde undersökningen menar att det är viktigt att kartlägga även pappornas erfarenheter och behov, samt att ett genusperspektiv bör inkluderas.

2.7 Genusperspektiv på papparollen

Genus är ett begrepp som har blivit en vanlig övergripande term under de senaste 30 åren (21). Begreppet betyder skillnader i kön och avsaknaden av kön hos betecknade ting (21). Begreppet dikotomi är centralt i diskursen om genus och utgår ifrån en biologisk uppdelning av män och kvinnor. Denna uppdelning definierar genus som den psykologiska eller sociala indelningen som förstärker eller orsakar denna indelning. Genus åsyftar på kulturella skillnader mellan män och kvinnor som bottnar i en biologisk uppdelning, genus innebär således det sociala könet (21). I diskursen om genus förs det fram att de biologiska skillnaderna även tar sig uttryck i många andra skillnader mellan män och kvinnor. Exempel på dessa skillnader är att män ses som aggressiva och kvinnor som omvårdande (21).

Papparollen har studerats ur ett genusperspektiv tidigare. Kulturella förväntningar på faderskapet inverkar på hur konstruktionen av kön ser ut och synen på föräldraskapet enligt Plantins studie (22). Studien visade att männen var eniga om hur de själva uppfattade omgivningens krav som handlade om hur delaktiga de skulle vara i familjelivet och hur de sedan själva utformade föräldraskapet. Intervjuerna i studien visade också att de kulturella idealen hade påverkat papporna att vara delaktiga i föräldrautbildningarna på MVC och alla hade tagit ut sina 10 pappadagar efter förlossningen (22).

Föreliggande studies resultat diskuteras utifrån ett genusperspektiv enligt Connells teori. Valet av denna teori beror på att den ligger närmast vår syn på att genus handlar om den sociala konstruktionen av kön. Anledningen till att ett genusperspektiv valts som teoretisk ansats är för att pappornas syn på sin papparoll kan påverka erfarenhet och behovet av föräldrastöd.

2.8 Begreppsdefinition

Erfarenhet betyder att ha en upplevelse, kännedom, sakkunskap om något (23). Enligt Nationalencyklopedin innebär erfarenhet att praktiskt ha utövat en verksamhet som till exempel arbetslivserfarenhet. Erfarenhet innebär även att ha upplevt någonting exempelvis livserfarenhet (24).

Behov betyder önskan, brist (på), saknad (av) (23). Enligt Nationalencyklopedin används begreppet behov inom fysiologi och psykologi för att förklara ”människors och djurs målinriktade beteende”. Behov kan urskiljas genom biologiska behov så som hunger, törst, sexualitet och psykologiska och sociala behov så som uppskattning och trygghet (25).

I föreliggande studie används begreppen erfarenhet och behov. Erfarenhet innebär i denna studie en erfarenhet av föräldrastödet och att upplevelsen av denna kommer fram. Behov definieras i föreliggande studie som en uttryckt önskan eller nödvändighet av att ta del av föräldrastödet.

2.9 Avgränsning

Denna pilotstudie är avgränsad till pappors erfarenheter och behov av föräldrastöd. Anledningen till detta var att det nästan uteslutande var mammor som deltog i telefonenkäten som utfördes på Tjörn. I resultatet av telefonenkäten på Tjörn framkom att behovet av föräldrastöd är större när barnet är mellan noll och tre år. I vår studie utökades åldersspannet med två år jämfört med telefonenkätens resultat för att inkludera hela förskoleåldern. Under vår praktikperiod insamlade vi material till pilotstudien från pappor som hade ett eller flera barn. I detta examensarbete kommer dock fokus ligga på flerbarnspappor som har minst ett barn mellan noll och fem år.

3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Det övergripande syftet med pilotstudien är att kartlägga flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd.

Vilka erfarenheter har flerbarnspappor av föräldrastöd på Tjörn?

Vilka behov av föräldrastöd har flerbarnspappor på Tjörn?

4 METOD

4.1 Metod

Enligt Kvale ska metodvalet styras av studiens syfte och frågeställningar (26). För att kartlägga hur papporna ser på sina erfarenheter och behov av föräldrastöd gjordes en pilotstudie med enskilda kvalitativa intervjuer. Som nämnts i bakgrunden har en telefonenkät genomförts med 90 föräldrar på Tjörn och det efterfrågades en djupare förståelse. Kvalitativ intervju är lämplig när avsikten är att förstå hur människor tänker och handlar (27). Kvalitativ metod används för att förstå och beskriva någons livsvärld (28). Det är intervjupersonens subjektiva bild av världen som är intressant, inte den allmänna. I kvalitativa intervjuer sker ett samspel mellan intervjuaren och den intervjuade, vilket innebär att forskaren är delaktig i forskningsprocessen (28). Kvalitativ metod är ett tillvägagångssätt att belysa vad som händer till skillnad från i kvantitativ metod där syftet är att klargöra omfattningen av någonting (29).

Enligt Kvale är det viktigt att förförståelsen inte påverkar kunskapen som den empiriska undersökningen kan ge (26). Med andra ord är det viktigt att vara öppen och inte tolka och kategorisera i enlighet med förförståelsen.

4.2 Urval och datainsamling

Datainsamlingen genomfördes under en fem veckors praktikperiod och utan vetenskaplig handledning när det gäller utformningen av intervjuguiden samt vid rekrytering av informanter. Inledningsvis var avsikten att använda fokusgruppsintervju som metod för datainsamlingen. Under perioden för datainsamlingen gjordes dock ett metodbyte från fokusgruppsintervju till enskilda kvalitativa intervjuer. Anledningen till metodbytet var att det var svårt att få till stånd fokusgrupper. Detta avsnitt beskriver förfaringssättet att nå pappor för deltagande i fokusgruppsintervju och övergången till enskilda kvalitativa intervjuer. Inbjudningar om deltagande delades ut genom att besöka BVC, öppna förskolan och förskolorna på Tjörn. Responsen från papporna som har barn på förskolan uteblev helt. På grund av detta togs telefonlistor ut över de föräldrar som har barn på Tjörns samtliga förskolor. Telefonlistan bestod av 724 barn. Av dessa kunde 532 kontaktas per telefon. Anledningar till att inte alla kunde kontaktas per telefon var på grund av att uppgifter saknades, exempelvis saknades uppgifter om vilken förskola barnet gick på eller att båda föräldrarnas telefonnummer saknades. Av de 532 pappor som kunde kontaktas genomfördes 125 telefonsamtal för att rekrytera pappor. Det visade sig vara svårt att rekrytera papporna till att delta. Som angavs var bland annat att de hade tidsbrist, att de föreslagna datumen för fokusgruppsintervjuerna låg för nära i tiden eller att deltagande i fokusgruppsintervju ansågs obekvämt. Eftersom tiden var knapp och ingen pappa lyckades rekryteras via telefon föranledde detta ett metodbyte.

Datansamlingen skedde genom ett bekvämlighetsurval, vilket enligt Trost innebär att man ”tar vad man råkar finna” (27). Detta innebär att urvalet är de pappor som själva bedömde att de hade möjlighet att delta i studien. Vid kvalitativ metod är det relevant att få fram variationer inom den population som är av intresse att studera (27).

Totalt rekryterades två pappor från öppna förskolan och sex pappor via förfrågan per telefon.

Åtta enskilda kvalitativa intervjuer genomfördes mellan den 16:e mars och den 7:e april 2011. Intervjuerna genomfördes i Kyrkans hus i Kållekärr på Tjörn. Intervjuerna varade mellan 32 och 65 minuter och genomfördes av två intervjuare. Samtliga intervjuer spelades in med bandspelare. Vid intervjuerna var intervjuguiden vägledande och frågorna ställdes inte i samma ordning vid intervjutillfällena och att informantens svar på frågor påverkade vilka följdfrågor som uppkom (26). Såsom tidigare beskrivits under avsnittet avgränsning så var flerbarnspappors erfarenheter och behov fokus i detta examensarbete och enbart material från intervjuer med de pappor som fyller detta kriterium har därför analyserats.

De deltagare som inkluderades i analysen var flerbarnspappor (två barn eller fler) varav minst ett av barnen var mellan noll och fem år och vara folkbokförda på Tjörn. Informanterna i studien var mellan 30-49 år gamla (Tabell 1).

Tabell I. Matris över urvalet med fingerade namn

Namn	Ålder	Yrke	Utbildning	Antal barn (ålder)	Föräldraledighet
Lars	39	Högre tjänsteman	Eftergymnasial utbildning 5 år	2 barn (1, 4)	2 dagar i veckan i ett halvår
Pontus	36	Högre tjänsteman	Eftergymnasial utbildning 5 år	2 barn (5, 8)	Ca 6 månader
Sven	45	Lägre tjänsteman	Gymnasial utbildning	4 barn (5, 12, 17, 19)	Ca 4 mån
Anders	30	Facklärare	Gymnasial utbildning	3 barn (4, 6)	2 månader
Erik	49	Tjänsteman på mellannivå	Eftergymnasial utbildning 3 år	3 barn (4, 9, 13)	13 mån

4.3 Utformning av intervjuguide

En intervjuguide utformades med inspiration från *Om fokuserade gruppintervjuer som undersökning* (30) eftersom ursprungstanken var att genomföra fokusgruppsintervjuer. Efter metodbytet till enskilda kvalitativa intervjuer behölls intervjuguiden med några justeringar eftersom den ansågs fungera även vid kvalitativa intervjuer. Dessa justeringar innebar att två frågeställningar lades till om MVC/BVC och öppna förskolan (se bilaga 2). Intervjuguiden kan efter första intervjun korrigeras då det upptäckts att detta behövs (27). I en intervjusituation bör frågorna som ställs vara korta och tydliga (28). Detta togs i beaktande när intervjuguiden utformades. Intervjuguiden var

halvstrukturerad, vilket innebar att det inte enbart är öppna frågor men inte heller frågor med fasta svarsalternativ (28).

4.4 Databearbetning och dataanalys

De fem inspelade intervjuerna transkriberades ordagrant efter det som sades. Transkribering innebär att samtalet under intervjun görs om till en skriven text (30).

Innehållsanalys valdes som metod för att tolka intervjumaterialet enligt Graneheim och Lundman(31, 32). Innehållsanalys kan användas inom olika forskningsområden eftersom den används för att tolka olika sorters texter och tolkningarna kan genomföras på olika nivåer. Inom områden som beteendevetenskap och vårdvetenskap förekommer innehållsanalys ofta. Innehållsanalys används bland annat på transkriberat intervjumaterial (31). Det manifesta innehållet valdes att analyseras, vilket innebär att materialet som analyseras är det faktiska och synliga innehållet i en text (32). I innehållsanalys är begreppen analysenhet, meningsenhet, kondensering, abstraktion, kod, kategori och tema centrala. Med analysenhet menas det material som ska ingå i analysen (31). De transkriberade intervjuerna lästes därefter grundligt igenom för att få en uppfattning om dess innehåll. Meningsbärande enheter togs ut ur de fem intervjuerna. En meningsbärande enhet kan vara en mening, ett stycke text eller ord. Genom sitt innehåll och det sammanhang de är tagna ur hör dessa enheter ihop (32). Intentionen var att meningarna som valdes att tas med att användas i analysen skulle relatera till studiens syfte och frågeställningar.

De meningsbärande enheterna kondenserades vilket innebar att meningen förkortades men det väsentliga innehållet behålls. Den kondenserade meningen abstraherades sedan till en kod (32).

Det manifesta innehållet i en text beskrivs genom kategorier då kategorierna är på en beskrivande nivå. En kategori innehåller underkategorier. Dessa kan vara på olika abstraktionsnivå. Innehållet i en kategori ska vara likartat och skilja sig från innehållet i andra kategorier, vilket innebär att de är ömsesidigt uteslutande. Om en kod inte passar in i någon kategori är det inte anledning till att den ska uteslutas. Data ska bara kunna ingå i en kategori. Data får inte heller hamna mellan två kategorier (32).

Kategorierna ordnades i sin tur till teman. I skapandet av tema tas hänsyn till det underliggande budskapet i kategorierna, vilket innebär en högre nivå av tolkning (31).

Tabell II. Ex på hur meningsbärande enheten utgjorde grunden för en kategori

Meningsbärande enhet	Kondenserad mening	Kod	Underkategori	Kategori
Det gav mig möjlighet att vara hemma då i fyra månader då och jag kan säga att jag åkte inte till någon gemensam mötesplats för killar, eller det finns ju ingen naturlig sådan	Jag var hemma i fyra månader och åkte inte till någon mötesplats för killar det finns ingen naturlig	Ingen naturlig mötesplats för killar	Ingen naturlig mötesplats för pappor	Efterfrågan av mötesplatser för pappor.

4.5 Etiska överväganden

För att skydda individen som deltar i en studie finns det krav på hur forskning ska bedrivas (33). Det finns fyra krav när det gäller forskning och dessa är informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav samt nyttjandekravet. Inför denna studie formulerades ett samtyckesbrev enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (33). Detta brev skrev deltagarna under innan intervjuerna påbörjades (se bilaga 4). Deltagarna informerades även muntligt om att deras deltagande är frivilligt, att de när som helst kunde avbryta intervjun och att de kunde avböja att svara på frågor. Deltagarna fick veta att intervjun kommer att användas som material i en kandidatuppsats och att deras svar inte kommer att kunna härledas till dem. De informerades även om att intervjun skulle spelas in, att materialet kommer hållas oåtkomligt för obehöriga och att materialet efter avslutat uppsatsskrivande skulle kasseras.

5 RESULTAT

I detta avsnitt presenteras det resultat som framkommit i de enskilda kvalitativa intervjuerna med papporna. De teman och kategorier som framkom vid analysen visas nedan i en sammanfattande tabell. Därefter presenteras resultatet mer ingående med citat från intervjuerna. Resultatet presenteras med fiktiva namn för att personerna i studien inte ska kunna identifieras (33).

Tabell III. Översikt analysprocessen

TEMA	KATEGORI	UNDERKATEGORI
Förändrat behov av föräldrastöd	Störst behov av föräldrastöd när barnet är litet och ett större behov som förstagångspappa	Främst behov av föräldrastöd när barnet är litet
		Behov som förstagångsförälder när barnet är litet
	Behovet av stöd minskar när pappan har barn sedan tidigare	Första barnet ger kunskap inför nästa barn
		Tryggare i sin föräldraroll med barn sedan tidigare
		Inget behov av föräldrautbildning
Behov av mötesplatser som inkluderar pappor	Efterfrågan av mötesplatser för pappor	Vill träffa andra pappor och diskutera
		Ingen naturlig mötesplats för pappor
	Öppna förskolan uppfattas som en mötesplats för mammor	Inte roligt att vara på öppna förskolan som ensam pappa
		Öppna förskolan domineras av mammor
Erfarenhet av föräldrastödsarenor som positiva och kontaktskapande	Nöjd med BVC och föreläsning	Nöjd med stödet på BVC
		Nöjd med föreläsning om familjen
	På öppna förskolan och MVC skapas kontakter	På MVC och Öppna förskolan knyts kontakter
		Öppna förskolan är en mötesplats för föräldrar att utbyta erfarenheter

5.1 Tema: Förändrat behov av föräldrastöd

Temat *Förändrat behov av föräldrastöd* är något som kommit fram i intervjuerna när olika frågor om erfarenheten av föräldrautbildningen på MVC och BVC har ställts. Tiden då barnet var litet upplevdes som den tuffaste perioden, därför ansåg papporna att behovet av föräldrastöd då var störst, i synnerhet som förstagångspappa. Erfarenhet av att ha flera barn påverkade i de flesta fall hur mycket stöd som efterfrågades på ovan nämnda arenor. Papporna upplevde sig tryggare i sin föräldraroll när de har barn sedan tidigare, vilket gjorde att de inte hade lika stort behov av föräldrautbildning och kurs.

Kategori: Störst behov av föräldrastöd när barnet är litet och ett större behov som förstagångspappa

Papporna tillfrågades om vilken åldersgrupp de anser att föräldrastödet är viktigast och de menade att behovet var störst när barnet var litet. I samband med denna fråga belystes även att behovet var ännu större när pappan saknade erfarenhet, det vill säga när han blev pappa första gången.

Anders: "Man behöver väl gå igenom tills de börjar skolan nästan för dom har ju trotsåldrar hela tiden och höra hur dom andra har det, det vet jag ju på våran stora tös hon är inne i en väldans trotsålder nu."

Sven: "Ja men det är en väldig skillnad första barnet är jätte det är ju som man kan prata om det som om att man kommit nåt helt nytt och det är ingen som förstår och då är man i behov av mer sånt för då"

Kategori: Behovet av stöd minskar när pappan har barn sedan tidigare

Genomgående i intervjuerna framfördes det att papporna upplevde att de inte hade lika stort behov av föräldrastöd för att de har barn sedan tidigare. Detta belystes främst när frågor om föräldrautbildningen och föräldragrupperna på MVC och BVC ställdes. Detta gällde även vid kurser om föräldraskap då papporna inte efterfrågade detta i samma utsträckning på grund av att de har barn sedan tidigare som ger kunskap i föräldrarollen. En annan anledning till att papporna inte efterfrågade föräldrastöd var för att de kände att de var tryggare i sin föräldraroll nu när de har flera barn.

Pontus: "Det kände vi väl nog kanske inte att vi hade sådant behov av då riktigt. Det blir väl så man redan har ett barn sen tidigare då. Nä det var liksom inte"

Pontus: "Mm. Det kände väl vi andra gången vi fick barn så man lär ju sig väldigt mycket på det första så att"

Sven: "Det är det bli annorlunda om man har barn sedan tidigare för då slappnar man ju av på ett annat sätt. Sista barnet glömmar man ju i affären så cool är man, man tittar hade du inte heller, så sitter hon och gungar i mjölkdisken så då kan man verkligen passa på och njuta av det, det kan du ju inte med det första allt är så nytt"

5.2 Tema: Behov av mötesplatser som inkluderar pappor

Papporna gjorde skillnad mellan att vara pappa och mamma i hur de såg på öppna förskolan som mötesplats och andra mötesplatser. De ansåg att öppna förskolan var en arena för mammor att träffas på. Mötesplatser för enbart pappor efterfrågades.

Kategori: Efterfrågan av mötesplatser för pappor

Det belystes att papporna upplevde att det inte finns någon naturlig mötesplats för pappor. Föräldragrupp ansågs vara en mötesplats för mamman eftersom det är hon som är föräldraledig den första tiden. Eftersom de befintliga mötesplatserna tycktes vara för mammorna framkom det en efterfrågan om att träffa andra pappor och diskutera olika ämnen. Papporna förde fram förslag på att träffa andra pappor i grupp och de önskade ha möjlighet att träffa enbart pappor på öppna förskolan.

Sven: ”Det gav mig möjlighet att vara hemma då i fyra månader då och jag kan säga att jag åkte inte till någon gemensam mötesplats för killar, eller det finns ju ingen naturlig sådan”

Sven: ”Ja jag tycker dom är bra, det handlar väl om att få träffa folk i ungefär samma situation då plus att i vissa fall så har man ju nån som man kan, det är ju oftast är det ju för tjejen. Det är ju tjejerna som oftast är hemma i alla fall första perioden”

Lars: ”Jag tycker att det skulle vara bra om man kan träffa andra pappor utan barn kanske en gång per fyra veckor och prata om ett särskilt ämne och utväxla erfarenheter, det skulle vara roligt för mig i alla fall”

Lars: ”Det kan vara roligt om det är bara pappor”

Kategori: Öppna förskolan uppfattas som en mötesplats för mammor

Öppna förskolan uppfattades som en mötesplats som dominerades av mammor och på grund av denna uppfattning ansåg papporna att det kändes obekvämt att gå dit. Eftersom öppna förskolan sågs som en könsbunden mötesplats uttryckte papporna att antalet pappor ökar på öppna förskolan om det är ett par pappor som kommer dit. Det framfördes också att det börjar bli mer accepterat att komma till öppna förskolan som pappa. Men på grund av att papporna uppfattade öppna förskolan som en mötesplats främst för mammor upplevdes det som en plats där framför allt mamman kan få sitt föräldrastöd.

Erik: ”Papporna lyser ju ofta med sin frånvaro i de här sammanhangen”

Sven: "Nej det har jag inte, jag tänkte jag skulle gått en gång bara nu på sista gången, nu ska jag nog ta och gå dit men har insett att det bara är tjejer där i stort sett och det känns inte nä, jag vet inte"

Erik: "Sen blir det mer och mer, jag upplever ändå att det blir mer rumsrent eller mer och mer ok att jag som pappa är där"

Sven: "I de flesta sammanhang det, de gemensamma träffplatser som de har det är ju kyrkan som har det. De har ju Kyrkans barn timmar eller vad de kallar det och då är har de en massa mammor som sitter och dricker kaffe och så kan barnen leka lite sådär. Det är nog det vanligaste stället som jag förstått så har det varit för under alla barnen vi ha. Blivit så naturligt att de träffas där"

5.3 Tema: Erfarenheter av föräldrastödsarenor som positiva och kontaktskapande

Temat *Erfarenheter av föräldrastödsarenor som positiva och kontaktskapande* innefattar både positiva upplevelser av BVC och av att gå på föreläsning. Papporna upplevde öppna förskolan och MVC som mötesplatser där de får möjlighet att knyta kontakter med andra föräldrar. Öppna förskolan upplevdes även som en mötesplats för barnen, där de har möjlighet att träffa andra barn.

Kategori: Nöjd med BVC och föreläsning

På frågan om papporna har kommit i kontakt med BVC hade alla pappor erfarenhet av den mötesplatsen. De var nöjda med stödet som erbjudits och uppskattade att få ta del av hur andra föräldrar hade det. Att gå på föreläsning upplevdes som positivt där familjerelaterade ämnen sågs som särskilt intressanta. Dessa handlade om hur relationen påverkas när ett barn har fötts och hur barnen påverkas av var i syskonskaran de befinner sig.

Pontus: "Men vi har väl känt kanske att vi inte behöver så mycket stöd från dom men det vi har fått har varit bra"

Anders: "Vi var på BVC vi sitter ju mest och lyssnar men det är skönt att höra att andra har samma som en annan har"

Sven: "Föreläsning i samband med att vi skulle bli föräldrar faktiskt, det var första gången nu sista barnet. Där de hade en föreläsning i Stenungsund och det var nån som prata om, inte om barn i sig utan om vad vilka vad som händer i en familj. Alltså mellan han och henne då i samband med att det kommer liksom ett barn till världen helt plötsligt så inser man att man tycker väldigt olika å alla de här delarna, väldigt bra föreläsare kommer inte ihåg vad han heter men han var jättebra alltså"

Erik: "Å dom föreläsningar som har med å göra familje- och föräldrar å göra så är dom, den föreläsningen eller dom föreläsningarna som jag uppskattar mest e det här med syskonskap"

Kategori: På öppna förskolan och MVC skapas kontakter

Det framkom att öppna förskolan och MVC ansågs vara arenor där kontakter skapas. MVC beskrevs som en naturlig mötesplats där papporna fick möjlighet att träffa andra föräldrar i samma situation.

Erik: "Där var vi ju ett gäng farsor faktiskt som hade det rätt bra /.../ vi sågs ses ibland utan barn från det några som jag kände förut men också några jag inte kände så bra"

Sven: "Det var ett antal träffar rätt många faktiskt, men ja där är en naturlig del där folk byter telefonnummer och sånt där faktiskt, det är andra som är i samma ålder eller ålder är inte samma men i samma situation då så det är en naturlig mötesplats. Den tror jag är väldigt bra"

Papporna såg också öppna förskolan som en mötesplats där de kunde utbyta erfarenheter med andra föräldrar. I intervjuerna kom det dock fram att öppna förskolan inte primärt upplevdes som ett stöd för papporna som föräldrar utan att de gick dit för barnens skull, så att barnen fick träffa andra barn.

Erik: "Klart det är ju ett föräldrastöd i mån mån men det är ju att erbjuda en plats där människor kan utbyta åsikter och idéer och erfarenheter då av att vara förälder"

Erik: "Jag tror att många som går på föräldragrupp eller går på vuxna-barn-grupp då tänker att det är en mötesplats för barnen att de ska få träffa andra barn å inte primärt ett föräldrastöd"

Anders: "Men det är ett sätt vi bor ju på landet och det finns inte många lekkamrater för barnen där heller så det var ju ett sätt för de att leka av sig och få vänner så det är, det är ju de som de umgås med mest nu på dagis"

6 DISKUSSION

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat utifrån de teman analysprocessen resulterade i. Metoden diskuteras utifrån studiens tillvägagångssätt, begreppen: giltighet, tillförlitlig och överförbarhet, samt förförståelsen. Slutligen diskuteras studiens användbarhet.

6.1 Resultatdiskussion

De teman studien resulterade i var *Förändrat behov av föräldrastöd*, *Behov av mötesplatser som inkluderar pappor* samt *Erfarenhet av föräldrastödsarenor som positiva och kontaktskapande*. Temana svarar på frågeställningarna om pappornas erfarenhet och behov, och de belyser specifika aspekter av dessa.

Det som främst framkom i studien var att flerbarnspapporna upplevde att behovet av föräldrastöd hade förändrats för att de har erfarenhet sedan tidigare när de har flera barn. Mötesplatserna som ingår i föräldrastödet uppfattades som könsbundna och papporna poängterade att det inte finns naturliga mötesplatser för pappor och att det inte är roligt att gå till en mötesplats som domineras av mammor. Papporna uttryckte ett behov av fler mötesplatser för dem. De var nöjda med BVC och föreläsningar som tar upp familjerelaterade ämnen uppskattades. Det rådde olika meningar om öppna förskolan, då några uppfattade öppna förskolan som kontaktskapande där papporna kunde träffa andra föräldrar och andra pappor upplevde den som en mötesplats för mammorna. MVC upplevdes som en kontaktskapande mötesplatser där papporna fick möjlighet att träffa andra föräldrar och utbyta erfarenheter.

Tema: Förändrat behov av föräldrastöd

Papporna upplevde att behovet av föräldrastöd minskade när de har barn sedan tidigare. Detta stämmer överens med den tidigare genomförda behovsinventeringen av Engman där det framkom att papporna ser sina egna erfarenheter som ett stöd i sin föräldraroll (14). Det belystes även i en tidigare studie av Hallberg, som visade att papporna har ett minskat intresse av att delta i föräldragrupp då de deltagit i samband med det första barnet (17).

I föreliggande studie ansåg papporna att behovet av föräldrastöd är störst när barnet är litet. Även i Brembergs studie framgick att föräldrar tyckte att det var under småbarnsperioden behovet var som störst (4). Då Brembergs studie (4) utgörs av ett urval med både mammor och pappor och där det inte görs skillnad efter kön i detta avseende hindrar det att dra någon direkt parallell, men antyder samma riktning. Det kan också vara så att de upplevda behoven är lika för mammor och pappor.

En annan studie visade att förstagångsföräldrar, både mammor och pappor, i större utsträckning deltar i föräldrautbildning (15). I föreliggande studie framkom att flerbarnspappan hade haft ett större behov av föräldrastöd vid första barnet. Vi

förutsätter att det finns ett behov av föräldrautbildning när man väljer att delta. Behovet minskade när pappan har barn sedan tidigare men samtliga pappor hade deltagit i föräldrautbildning vid första barnet. Att papporna väljer att delta i föräldrautbildning vid första barnet kan bero på att det förväntas av dem att delta. Enligt Plantins studie påverkade de kulturella idealen att papporna var delaktiga i föräldrautbildningarna på MVC (22). När papporna blir mera delaktiga i familjelivet blir det också i högre grad socialt accepterat att faderskap bygger på större delaktighet med barnen (22).

Tema: Behov av mötesplatser som inkluderar pappor

I behovsinventeringen av Engman framkom att papporna kände sig utanför på öppna förskolan eftersom mötesplatsen främst besöks av mammor (14). Även i föreliggande studie uppfattades öppna förskolan som en könsbunden mötesplats eftersom papporna tyckte att den mötesplatsen dominerades av mammor och att det inte var roligt att gå dit som pappa.

Föräldragrupper på BVC sågs också som en mötesplats för mammorna eftersom de går dit då de är föräldralediga första tiden. Liksom en studie om hinder och möjligheter att nå pappor visade (18) framkom det även i denna studie att föräldrastödet som erbjuds upplevs som mer anpassat efter mammorna. Anledningarna till detta var att förälder tolkas som synonym för mamma och att papporna inte känner sig bekväma i grupper som domineras av mammor (18). Föreliggande studie visade att papporna ofta talade om sig själva i första hand utifrån att de var pappa och inte utifrån att vara förälder. Varför papporna väljer att betona sig själva som pappor kan bero på att de gör en tydlig distinktion mellan pappor och mammor och att förälder inte upplevs som ett könsneutralt begrepp. Detta kan ses i relation till Connells teori om dikotomi där den biologiska uppdelningen mellan män och kvinnor definierar den sociala indelningen (21). Eftersom papporna gör skillnad på pappor och mammor kan synen på mötesplatserna som onaturliga ha påverkats av det. Att mötesplatserna ses som onaturliga för pappor kan bero på att de blir könskodade, där det biologiska könet styr den sociala strukturen, snarare än könsneutrala mötesplatser (21).

Liksom behovsinventeringen av Engman visade (14) efterfrågades även i denna studie att träffa andra pappor och diskutera, samt träffas enbart pappor på öppna förskolan.

Det var tydligt i vår studie att pappornas könstillhörighet var något som var viktigt när de berättade om sina erfarenheter och behov av föräldrastöd. Framförallt att de såg att andra pappor tillför en annan social dimension på mötesplatserna och att fler pappor på öppna förskolan öppnade upp för ett ”pappavänligt” klimat. Med en annan social dimension menas att papporna skulle tycka att det var roligare på mötesplatserna om det var pappor där. På öppna förskolan önskades att träffa enbart pappor för att det skulle vara roligare. Det ansågs även att det skulle vara roligt att träffa andra pappor och diskutera olika ämnen. Att fler pappor tillför en annan social dimension på mötesplatserna kan bero på att papporna gjorde en kulturell åtskillnad mellan män och kvinnor som bottnar i en biologisk uppdelning (21). Det blir obekvämt att gå till en mötesplats som domineras av mammor för att det då råder en ”mammakultur” enligt

Connells syn på kulturella skillnader mellan män och kvinnor (21). Dessa aspekter på mötesplatserna har inte framkommit lika tydligt i andra studier. Resultaten kan se olika ut på grund av metodologiska skillnader. En av studierna hade två fokusgrupper som metod (18) och det kan vara svårare att prata om sådana här saker i en grupp med okända pappor eftersom åsikter som strider mot gruppens normer kan hämmas att komma fram (30). Urvalet i denna studie var betydligt mindre än i behovsinventeringen av Engman (14) och detta kan påverka vilka aspekter som kommer fram i resultatet.

Tema: Erfarenhet av föräldrastödsarenor som positiva och kontaktskapande

I likhet med studien om pappors upplevelse av BVC (17), var några pappor i denna studie nöjda med stödet som BVC erbjuder. Papporna i föreliggande studie var även nöjda med den föreläsning som handlade om familjen. Även i behovsinventeringen av Engman framfördes önskemål om föreläsningar (14), vilket tyder på att det finns ett intresse för detta forum.

I motsats till Erlandssons studie (16) framkom det i denna studie att föräldrautbildningen var ett tillfälle för papporna att knyta kontakter med andra föräldrar eftersom MVC sågs som en naturlig mötesplats. Detta antyder i relation till Connell att det är relevant för papporna att mötesplatsen upplevs som könsneutral för att de ska gå dit, eftersom de då inte behöver infinna sig i en ”kultur” de känner sig obekväma i (21).

MVC och BVC var viktiga mötesplatser eftersom papporna i stor utsträckning valde att gå dit och därför är det enkelt att få kontakt med papporna när det gäller att ge information om föräldrastödet. Att papporna har erfarenhet av dessa mötesplatser är något som belyses i tidigare studier (4, 17).

Liksom behovsinventeringen av Engman (14) visade denna studie olika åsikter om öppna förskolan. Som tidigare nämnts var vissa pappor tveksamt inställda på grund av att öppna förskolan uppfattades som en könsbunden mötesplats och andra menar på att det är en positiv mötesplats där de kan träffa andra föräldrar och barnen kan träffa andra barn.

6.2 Metoddiskussion

6.2.1 Tillvägagångssätt

Metodval

Metoden för studien var enskilda kvalitativa intervjuer. En fördel med kvalitativ intervju är möjligheten att ställa följdfrågor för att få informanten att utveckla resonemanget och därmed få en bättre förståelse (26). Detta var något som gjordes under intervjuerna. I de kvalitativa intervjuerna kom det fram information som kanske inte hade kommit fram i exempelvis fokusgruppsintervjuer eftersom denna metod kan hämma åsikter som inte stämmer överens med normer i gruppen (30).

Fokusgruppsintervju som metod är användbar för att studera interaktionen mellan gruppdeltagarna (30). Fokusgruppsintervju hade kunnat tillföra att skapandet av genus hade kommit fram i interaktionen mellan papporna. I de enskilda kvalitativa intervjuerna belystes ändå genus exempelvis att öppna förskolan uppfattades som en mötesplats för mammor.

Urval

Urvalet för analysen i detta examensarbete består av fem intervjuer, vilket är ett litet urval som passar för en pilotstudie. Ett större urval hade kunnat medföra att resultatet styrkts.

Urvalet till studien skedde genom ett bekvämlighetsurval på grund av begränsad tid till förfogande. En svaghet med bekvämlighetsurval är att det blir en självselektion som gör att det finns en risk för att det kommer en viss typ av personer till studien (27). I föreliggande studie fanns det dock variation gällande pappornas erfarenheter och behov av föräldrastöd, vilket är en styrka. Urvalet blev inte enbart de pappor som kände till föräldrastödet och som hade ett uttalat intresse av området. Utifrån att studien baserades på fem intervjuer fanns det ändå en viss variation vad gäller ålder, etnicitet och utbildningsnivå. Urvalet i föreliggande studie var homogent när det gällde civilstatus. Alla pappor i studien var gifta eller sambo och levde i ett heterosexuellt förhållande.

Ett strategiskt urval hade kunnat tillföra att exempelvis någon ensamstående pappa hade deltagit i studien, vilket kan vara relevant när det gäller erfarenhet och behov av föräldrastöd (34).

Genomförandet av intervjuerna

Samtliga intervjuer genomfördes av två intervjuare. Enligt Trost kan en intervju genomföras med två intervjuare för att öka mängden information och få en bättre förståelse (27). Enligt Kvale bör intervjuaren reflektera över den asymmetriska maktrelationen (28). Maktaspekten diskuterades innan intervjuerna genomfördes och det beslöts att två intervjuare vägde upp nackdelarna eftersom intervjuerna saknade erfarenhet av att intervjua. Eftersom det inte upplevdes att någon av informanterna kände sig obekvämt i intervjusituationen valdes att fortsätta att vara två intervjuare genom hela processen. Om det hade visat sig att någon blev obekvämt skulle de fortsatta intervjuerna genomföras av enbart en intervjuare.

De kvalitativa intervjuerna genomfördes utifrån en halvstrukturerad intervjuguide. När informanterna talade fritt kom det fram information som kanske inte annars hade kommit fram. Exempel på detta är att papporna själva upplevde öppna förskolan som en könsbunden mötesplats. Detta var något som kom fram när vi frågade om papporna hade varit i kontakt med öppna förskolan. Papporna kom in på att tala om genus när de fick tala fritt, vilket innebär att de själva lyfte fram att öppna förskolan är en mötesplats för mammor, där genus åsyftar kulturella skillnader mellan mammor och pappor i denna kontext (21).

Utskrift

Enligt Kvale bör transkriberingen av intervjuerna ske på samma sätt om det är flera som skriver ut. Detta för att underlätta vid jämförelse mellan intervjuerna (26). I denna studie användes samma transkriberingsnivå och förfaringssätt hos författarna. Mycket tid ägnades till att skriva ut intervjuerna så noggrant som möjligt.

Analysprocessen

Studien analyserades utifrån en manifest innehållsanalys. Analysmetoden är tillämpningsbar då intervjumaterialet är deskriptivt (31).

Inledningsvis valdes de meningsbärande enheterna ut tillsammans av båda författarna för att därefter enskilt välja ut resterande meningar. Vid osäkerhet kring om någon mening skulle vara med togs detta upp till diskussion mellan författarna. Författarna ansåg att tillförlitligheten ökade då det uppstod enighet i denna fråga.

Eftersom intervjuerna hade låg grad av standardisering ledde det till att papporna talade om saker som inte är relevant för studiens syfte och frågeställningar. Det togs inte ut meningsbärande enheter som inte var kopplade till studiens frågeställningar, därmed kom inte irrelevant information med i analysen.

6.2.2 Giltighet, Tillförlitlighet, Överförbarhet och Trovärdighet

I föreliggande studie används begreppen giltighet, tillförlitlighet och överförbarhet när resultatets trovärdighet diskuteras i enlighet med Granskär (31).

Enligt Kvale bör man ha en kritisk utgångspunkt och ifrågasätta resultaten av analysen under processens gång (26). Detta har eftersträvat i studien. Vid kvalitativ metod växlar forskaren mellan närhet och distans och blir därmed en medskapare i forskningsprocessen till skillnad från vid kvantitativ metod där forskaren ställer sig utanför och betraktar. Detta medför att resultatet inte kan vara helt neutralt i kvalitativ metod eftersom forskaren är delaktig i forskningsprocessen (31).

För att resultatet ska anses vara tillförlitligt ska en mätning som utförts kunna upprepas och då visa samma resultat (27). I föreliggande studie har intervjuerna genomförts med låg grad av standardisering vilket har medfört att vi ställt följdfrågor på det informanterna tagit upp. Detta innebär att ingen annan skulle kunna göra om exakt samma intervjuer med andra informanter utifrån denna intervjuguide eftersom följdfrågorna har varierat. Syftet med kvalitativ metod är att förstå informantens upplevelse eller känslor vid den aktuella tidpunkten. Då det handlar om känslor och upplevelser förändras dessa över tid, vilket påverkar att resultatet inte kan upprepas i samma utsträckning som vid kvantitativa studier (27).

En aspekt av trovärdighet är hur överförbara resultaten från studien är. Med detta menas att resultaten går att överföra till andra grupper eller andra förutsättningar (32). Urvalet i föreliggande studie var litet, vilket kan påverka hur överförbart resultatet är. Ett större urval hade kunnat bidra till att fler delar av resultatet hade varit överförbara. Delar av resultatet i studien kan vara överförbart till att gälla pappor inom de kommunerna som ingår i Föräldrastödsprojektet A till Ö. Anledningen till att delar av resultatet kan vara överförbart till att gälla hälso- och sjukvårdsnämnd fyra beror på att dessa kommuner har fått pengar för att utveckla föräldrastödet. Detta påverkar förutsättningarna för ett föräldrastöd. Erfarenhet och behov av föräldrastöd kan därför skilja sig för mycket för att kunna överföra resultatet av denna studie till andra områden. Behoven kan även se olika ut bland pappor beroende på bland annat vilken kommun eller område de bor i, etnicitet och socioekonomisk bakgrund.

Föräldrastödsutbudet ser olika ut i de olika kommunerna inom hälso- och sjukvårdsnämnd fyra och det kan det variera vilka erfarenheter papporna har. De specifika föräldrastödsarenorna kan upplevas på olika sätt, andra pappor kanske hade varit missnöjda med BVC och MVC till skillnad från papporna i denna studie. Den del av resultatet som skulle kunna vara överförbart är att flerbarnspappor har ett förändrat behov av föräldrastöd för att de har barn sedan tidigare. Detta är ett resultat som kan överföras till att gälla flerbarnspappor generellt.

Studien har fångat pappornas subjektiva upplevelser av föräldrastöd som det var ämnat att göra. Syftet med studien var att studera flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd.

6.2.3 Förförståelse

Innan studiens syfte och frågeställningar formulerades togs det del av en tidigare telefonenkät utförd på Tjörn. I denna telefonenkät var det få pappor som hade deltagit och det hade inte tagits hänsyn till ett genusperspektiv. Eftersom de som utförde telefonenkäten och vi själva anser att ett genusperspektiv är viktigt valdes detta att ta i beaktande när studien utformades. Inriktningen på pappor valdes eftersom det var få pappor som deltog i telefonenkäten och pappornas erfarenhet och behov av föräldrastöd kan skilja sig från mammornas. Även om föreliggande studies resultat diskuterades utifrån ett genusperspektiv har vi vid intervjutillfällena tänkt på att vara öppna inför pappornas erfarenheter och låtit de själva få beskriva sina upplevelser. Ledande frågor har inte ställts som skulle få in papporna på genusrelaterade erfarenheter så som uppfattningar om mötesplatser. Även om genusperspektivet är viktigt och intressant har vi försökt att sätta detta åt sidan och låta papporna tala fritt. När de meningsbärande enheterna valdes för att ingå i analysen utgicks det från frågeställningarna och inte utifrån ett genusperspektiv. En förförståelse kan påverka trovärdigheten av studien eftersom det kan leda till att resultatet blir ”färgat”. Det var svårt att komma ifrån vårt intresse för ett genusperspektiv men vi försökte att inte styra in resultatet efter detta.

6.2.4 Studiens användbarhet

Denna pilotstudie skulle kunna ligga till grund för en större undersökning. De teman som framkom i denna studie skulle kunna undersökas vidare exempelvis i en större enkätundersökning eller ytterligare intervjuer.

Den praktiska användbarheten av denna studie är främst att Tjörns kommun får en bild av hur flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd ser ut. Denna kunskap kan användas vid utvecklingen av föräldrastödet på Tjörn. Att pappor väljer att inte gå till mötesplatser för att de domineras av mammor är viktig vetskap. Om föräldrastödet inte når papporna har syftet med ett universellt förebyggande perspektiv inte uppnåtts. Därför är det viktigt utifrån ett folkhälsooperspektiv att undersöka hur papporna upplever föräldrastödet och med denna kunskap hitta alternativa sätt för att få pappor att känna sig välkomna.

Pappors erfarenheter och behov av föräldrastöd diskuterades utifrån ett genusperspektiv i denna studie vilket bidrar med den aspekten på föräldrastödet. I likhet med andra studier upplevs föräldrastödsarenor vara utformade för mammor och därför känner sig papporna obekväma att gå dit. Detta är viktigt kunskap när kommunen ska utveckla föräldrastödet eftersom det behöver utvecklas så att papporna känner sig välkomna. Denna studie bidrar också med att det finns ett behov av mötesplatser där enbart pappor kan träffas.

På den folkhälsovetenskapliga arenan bidrar kunskapen om flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd till hur föräldrastödet kan utvecklas för att få pappor att känna sig inkluderade. Det är viktigt att få papporna delaktiga i föräldrastödet för det ger stöd till papporna i deras föräldraroll och ger möjlighet till en bättre relation

till barnen och familjen som helhet. På sikt kan detta skapa en bättre hälsa för hela familjen och enligt Hallberg (17) är båda föräldrarna viktiga för barnets hälsa.

7 SLUTSATS

Papporna upplevde att behovet av föräldrastöd minskade när de hade barn sedan tidigare. Det fanns en efterfrågan av mötesplatser för pappor. Det rådde delade meningar om öppna förskolan då den uppfattades som könsbunden och som en kontaktskapande mötesplats. Föreläsningar och BVC var papporna nöjda med. MVC uppfattades som en mötesplats där kontakter skapades.

Studien belyser enbart flerbarnspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd på Tjörn. Då deras behov kan skilja sig ifrån förstagångspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd behövs ytterligare studier för att belysa förstagångspappors erfarenheter och behov av föräldrastöd på Tjörn. En ytterligare studie behövs också för att få med ensamstående pappor, fler pappor med olika etniska bakgrunder och pappor som lever i homosexuella relationer. Dessa variabler skulle ge en bättre helhetsbild på pappors erfarenheter och behov av föräldrastöd eftersom pappor inte är en homogen grupp. Variablerna är också viktiga eftersom föräldrastödet ska utgå ifrån en universell strategi, där stödet ska nå alla grupper i samhället.

8 REFERENSER

1. Folkhälsoinstitutet. Barns och ungas uppväxtvillkor. [updated 2009-03-102011-04-21]; Available from: <http://www.fhi.se/Om-oss/Overgripande-mal-for-folkhalsa/3-Barns-och-ungas-uppvaxtvillkor/>.
2. Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd : en vinst för alla. Stockholm: Socialdepartementet; 2009.
3. Folkhälsoinstitutet. Folkhälsorapporten2009.
4. Bremberg S. Nya verktyg för föräldrar : förslag till nya former av föräldrastöd. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut; 2004.
5. Regeringen. Proposition 1978/79:168 om föräldrautbildning och förbättringar av föräldraförsäkringen
6. Stöd i föräldraskapet : betänkande. Stockholm: Fritze; 1997.
7. Reformerad föräldraförsäkring : kärlek, omvårdnad, trygghet : betänkande. Stockholm: Fritze; 2005.
8. Försäkringskassan. Anställda och föräldraledighet. [2011-04-26]; Available from: <http://www.forsakringskassan.se/arbetsgivare/foralder>.
9. Socialdepartementet. Jämställdhetsbonus. 2009 [updated 2009-12-28]; Available from: <http://www.regeringen.se/sb/d/1924/a/122890>.
10. Försäkringskassan. Jämställdhetsbonus. [2011-04-26]; Available from: <http://www.forsakringskassan.se/privatpers/foralder/planera/jamstalldhetsbonus>.
11. Föräldrastöd - en vinst för alla : nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap : betänkande. Stockholm: Fritze; 2008.
12. WHO. Health Promotion Glossary. Geneva1998.
13. Sarkadi A. Föräldrastöd i Sverige idag : vad, när och hur? : rapport till Statens Folkhälsoinstitut. [Visby: Nomen; 2009.
14. Engman J. Fäders behov av föräldrastödsinsatser. Föräldrastöd i sverige idag : vad, när och hur? : rapport till Statens Folkhälsoinstitut. Visby: Nomen:2009. p. 233-49.
15. Petersson C, Petersson K, Hakansson A. General parental education in Sweden: participants and non-participants. *Scand J Prim Health Care*. 2003;21(1):43-6.
16. Erlandsson K, Häggström-Nordin E. Prenatal parental education from the perspective of fathers with experience as primary caregiver immediately following birth: a phenomenographic study. *Journal of Perinatal Education*. 2010 2010 Winter;19(1):19-28.
17. Hallberg A, Beckman A, Håkansson A. Many fathers visit the child health care centre, but few take part in parents' groups. *J Child Health Care*. 2010;14(3):296-303.
18. Bayley J, Wallace LM, Choudhry K. Fathers and parenting programmes: barriers and best practice. *Community practitioner : the journal of the Community Practitioners' & Health Visitors' Association*. 2009;82(4):28-31.
19. Martini M. Föräldrastöd från A-Ö-projektsammanfattning, utdrag ur ansökan,.
20. Sjöholm J. PM Föräldrastöd Tjörns kommun2010.
21. Connell R, Hjukström C. Om genus. Göteborg: Daidalos; 2003.
22. Plantin L. Mäns föräldraskap : om mäns upplevelser och erfarenheter av faderskapet. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Univ.; 2001.

23. Blomqvist H, Swedenborg L. Ord för ord : svenska synonymer och uttryck. Stockholm: Norstedt; 1992.
24. Nationalencyklopedin. Erfarenhet. [2011-06-23]; Available from: http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/sve/erfarenhet?i_h_word=erfaren.
25. Nationalencyklopedin. Behov. [2011-06-23]; Available from: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/behov?type=ENC>.
26. Kvale S, Torhell S-E. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur; 1997.
27. Trost J. Kvalitativa intervjuer. Lund: Studentlitteratur; 2010.
28. Kvale S, Brinkmann S, Torhell S-E. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur; 2009.
29. Svensson P-G, Starrin B. Kvalitativa studier i teori och praktik. Lund: Studentlitteratur; 1996.
30. Wibeck V. Fokusgrupper : om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod. Lund: Studentlitteratur; 2010.
31. Granskär M, Höglund-Nielsen B. Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård. Lund: Studentlitteratur; 2008.
32. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. Nurse Educ Today. 2004 Feb;24(2):105-12.
33. Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2002.
34. Trost J. Kvalitativa intervjuer. Lund: Studentlitteratur; 2005.
35. L L. Barnvårdscentralen Tjörn. 2011 [updated 2011-04-21|2011-04-26]; Available from: <http://www.vgregion.se/sv/Primarvarden-Sodra-Bohuslan/Vardcentraler/Mall-for-startsida-VC7/Barnvardscentral-ny>.

9 APPENDIX

Bilaga 1 Statistik över antal mottagare av föräldrapenning 2006-2010 fördelat efter kommun, ålder och kön

Uttag av föräldrapenning fördelat efter barnets ålder och föräldrarnas kön 2006-2010

KOMMUN	Barnets ålder/Föräldrarnas kön											
	-6 månader			7 - 12 månader			13 - 18 månader			19 - 24 månader		
	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Riket	14712649	14 144295	568 354	13197997	11324068	873929	8562890	5445890	116999	2305113	1341695	963418
Öckerö	13 914	13 069	845	12 168	10 054	113	11 515	7 493	22	5 058	3 362	697
Stenungsund	35 076	33 506	571	34 110	29 110	999	25 445	17 296	149	8 119	5 030	89
Tjörn	14 984	14 026	958	14 290	11 826	464	11 127	7 064	63	3 601	1 816	786
Ale	37 088	35 577	511	35 692	31 210	481	29 273	20 845	428	9 250	6 173	3 077
Kungälv	63 246	60 671	576	57 313	49 910	403	44 952	30 264	688	14 625	9 157	5 468
	25 - 30 månader			31 - 36 månader			37 - 48 månader			49 - 60 månader		
	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män
Riket	1155204	654 408	500797	890 239	481 903	408 336	1 555 956	828 711	727 246	1 376 926	748 848	628 077
Öckerö	1 603	970	633	1 121	542	579	2 673	1 395	1 278	1 946	961	986
Stenungsund	3 950	2 250	1 700	3 187	1 767	1 421	5 203	2 716	2 488	4 350	2 344	2 006
Tjörn	1 688	719	970	1 469	948	520	2 423	1 350	1 073	2 219	1 078	1 141
Ale	3 892	2 323	1 569	3 208	1 849	1 359	5 247	2 404	2 843	3 971	2 019	1 952
Kungälv	6 423	3 966	2 457	5 259	2 666	2 593	10 047	6 024	4 022	6 909	4 028	2 881

Framtaget av: Andrea Kolk, Försäkringskassan, Enheten för statistisk analys

Datum 2011-04-19

Källa: Försäkringskassan, Statistikportalen, Föräldrapenning

Tjörns utbud av föräldrastöd

Nedan visas Tjörns utbud av föräldrastöd som riktar sig till föräldrar med barn mellan noll och fem år gamla. Dessa är uppdelade efter barnets ålder och typ av prevention.

Tabell IX: Hämtad från PM Föräldrastöd Tjörns kommun (20)

	Främja	Förebygga
0-2 år	MVC BVC Babyrytmik Öppen förskola Imse-Vimse kafé Föreläsningar f-råd Folktandvården Föreningar	MVC BVC Familjerådgivning
3-5 år	BVC Öppen förskola Active Parenting PREP Barnrytmik Folktandvården Föreläsningar f-råd Föreningar	BVC Resurscentrum Västbas Familjerådgivning

Mödravårdscentralen (MVC)

Mödravårdscentralen erbjuder föräldrastöd genom individuella samtal och i föräldragrupper med föräldrar som väntar barn. Föräldrautbildningen sker i föräldragrupp och kan vara både generell och riktad. Den generella föräldrautbildningen kan innefatta diskussion om graviditeten, förlossningen och amning. Utbildningen ges i första hand till förstagångsföräldrar. Den riktade föräldrautbildningen kan erbjudas vid behov till grupper som unga blivande föräldrar. På MVC finns en Råd och Stödgrupp för föräldrar där samverkan mellan olika yrkesgrupper är nödvändig då det finns en psykosocial problematik (20) .

Barnavårdscentralen (BVC)

Barnavårdscentralen (BVC) är ofta belägen i anslutning till vårdcentralen då BVC är en del av denna verksamhet (17). BVC har regelbunden kontakt med föräldrarna och barnet fram till dess att barnet är sex år gammalt (35). På BVC genomförs hälsokontroller vid tio tillfällen när barnet är mellan två och 18 månader. När barnet är lite äldre undersöks barnets motorik, neurologisk och mentala utveckling. Vid fyra års ålder undersöks talförmåga och syn (17). På BVC på Tjörn erbjuds föräldragrupper på kvällstid för att möjliggöra att båda föräldrarna kan delta. Under dessa träffar samtal

föräldrarna bland annat om familjens kost, olycksfall för barn och relationer. Det finns möjlighet att gå kurs i spädbarnsmassage och en första-hjälpen- kurs i att rädda barn (20).

Öppna förskolan

Öppna förskolan finns på sju orter på Tjörn i Klöverdal, Rönnäng, Skärhamn, Valla, Källekärr och Höviksnäs. Verksamheten bedrivs i Svenska kyrkans regi och finns att tillgå alla vardagar (20). Öppna förskolan är en hälsofrämjande arena. Den har en viktig roll i bostadsområden som föräldrar och barn anser vara en inspirerande mötesplats. Öppna förskolan är en viktig resurs när det gäller föräldrastöd (2).

Föreläsningar, bibliotek och föreningsliv

Rådet för folkhälsa och hållbar utveckling har utvecklat samverkan mellan olika offentliga och frivilliga aktörer. Föreläsningar som uppkommit ur samverkan mellan barn- och utbildningsförvaltningen och frivilligorganisationer är ett exempel. Två bibliotek på Tjörn, biblioteket vid Häggvallsskolan och biblioteket i Skärhamn, erbjuder stunder för sång och ramsor för barn mellan sex månader och tre år. Tjörn har ett stort utbud av föreningar. Dessa finns listade på kommunens hemsida för föräldrar att tillgå. Naturskyddsföreningar och friluftsförbundet anordnar träffar för föräldrar och barn (20).

Familjerådgivning/ krismottagning för kvinnor och män

Då det uppstår problem i parrelationen eller i andra relationer kan man vända sig till familjerådgivningen för samtal. Krismottagningarna erbjuder även de stöd vid problem i relationer (20).

Evidensbaserade program

De evidensbaserade programmen som erbjuds till föräldrar med barn i åldern tre till fem år är Active Parenting och Relationship Enhancement program (PREP). Active Parenting är en kurs som innehåller ämnesområden som tar upp barnuppfostran, hur maktkamp kan minskas, metoder att stärka barnets självkänsla och mod och lära sig förstå sitt barn avseende beteende och behov (20).

PREP är en kurs som belyser föräldrarnas relation till varandra. Målet med kursen är att relationen ska stärkas och på så sätt minska risken för kris och separation. Kursen bedrivs i kyrkans regi (20).

Intervjuguide

Öppningsfrågor

- 1 a. Är du pappa eller annan vårdnadshavare till ett barn under 18 år?
- 1 b. Hur gammal är du?
- 1 c. Hur gammalt är ditt/dina barn?
- 1 d. Syskon? Ålder?
- 1 e. Hur ser din familj ut?
- 1 f. Var någonstans på Tjörn bor du?
- 1 g. Vad har du för utbildning?
- 1 h. Vad har du för sysselsättning?

Introduktionsfrågor

Vad vet du om föräldrastödet på Tjörn?
Vad innebär föräldrastöd för dig?
Har du någon erfarenhet av föräldrastöd?
För vilken åldersgrupp tycker du att det vore viktigast med någon typ av föräldrastöd?
Om du söker föräldrastöd, hur söker du information?

Övergångsfrågor

Har du varit pappalediga? Hur mycket? Barnets ålder? Om du var pappalediga, vad gjorde du under den perioden?
Om du blev erbjuden att anmäla dig till kurser eller att kunna få råd och stöd för att lära dig mera om hur du som förälder kan skapa goda förutsättningar för ditt barn, tror du att du skulle använda dig av den möjligheten?
Har du varit i kontakt med MVC och BVC?
Har du varit i kontakt med Öppna förskolan?

Nyckelfrågor

Saknar du någon mötesplats för föräldrar?
Tror du att du och din fru/sambo har olika behov av föräldrastöd?

Avslutande frågor

Har du något att tillägga?

Brev om informerat samtycke

Vi heter Linda Broberg och Sofia Efraimsson och studerar till folkhälsovetare vid Göteborgs universitet. Vi gör nu vår praktik hos folkhälsosamordnaren på Tjörn. Under denna praktikperiod ska vi samla in ett datamaterial med kvalitativ intervju som metod. Detta datamaterial ska sedan användas till en C-uppsats. Vi vill undersöka pappors behov av föräldrastöd och efterfrågan av mötesplatser. Du har blivit tillfrågad om att delta i en intervju eftersom du kan ha erfarenhet och åsikt om Tjörns utbud av föräldrastöd och mötesplatser.

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst avbryta deltagandet. Du kan avböja att svara på vissa frågor. Intervjun kommer att vara i ungefär 1,5 timme. Intervjun kommer, med din tillåtelse, att spelas in med bandspelare. Det är ingen mer än vi två studenter som kommer att lyssna på det bandade materialet. Materialet kommer att hållas oåtkomligt för obehöriga och kommer efter avslutad C-uppsats att förstöras. Namn kommer att bytas ut vid transkriberingen. Resultatet av intervjun kommer att presenteras på ett sätt så att inga känsliga uppgifter om dig kommer att lämnas ut.

Genom intervjun bidrar du till ökad kunskap om behovet av föräldrastöd och efterfrågan av mötesplatser för pappor.

Om du i efterhand har synpunkter eller frågor kring intervjun kan du kontakta oss på telefon.

Linda Broberg: 07XX XXX XXX
Sofia Efraimsson 07XX XXX XXX

Jag har tagit del av ovanstående:

_____ Datum: _____

Namnförtydligande:
